

anatolia'dan...

Tezlerin içerdikleri konular (veya günlük yaşamda kullanılabilir yenilikler), çoğu zaman, ya bir kütüphanenin tozlu rafında, ya tezin danışmanı ile jüri üyelerinin kitaplıklarında veyahutta ilgili enstitülerin kilitli dolaplarında azimli ve ısrarlı araştırmacıların kendilerine bütün zorlukları aşarak ulaşmalarını bekler, dururlar. Mücadeleyi göze alabilen azimli araştırmacılarla bilinçli ya da bilinçsiz engel peydahlayanlar arasındaki savaşı, ne yazık ki, çoğunluğu oluşturmaları dolayısıyla genellikle engel yaratanlar kazanırlar.

**NAZMI
KOZAK**

Tezler keşfedilmeyi bekliyor!..

Kütaphancilikle ilgili literatürde "gri yayınlar" olarak nitelendirilen tezler, üniversitelerde akademik bir kariyerin gereği olarak hazırlanırlar. İnceleme konusu yaptıkları hususlarda genellikle derinliğine bilgileri ve araştırmaları içeren tezler, çoğunlukla da yayınlanmazlar. İşte bundan dolayı, tezlerin içerdikleri konular (veya günlük yaşamda kullanılabilir yeniliklerle ilgili araştırmalar), çoğu zaman, ya bir kütüphanenin tozlu raflarında, ya tezin danışmanı ile jüri üyelerinin kitaplıklarında veyahutta ilgili enstitülerin kilitli dolaplarında azimli ve ısrarlı araştırmacıların kendilerine bütün zorlukları aşarak ulaşmalarını bekler, dururlar. Bu engelleri aşma hususunda başarılı olmanın tek koşulu, azimli olmaktan geçmektedir. Azimli olmayanlar, her zaman, işin en başında mücadeleden kaçarlar ve "işin kolayını" bulmanın peşine takılarak; "Türkiye gerçeğinden haberdar olduklarını" gösterirler. Mücadeleyi göze alabilen azimli araştırmacılarla bilinçli ya da bilinçsiz engel peydahlayanlar arasındaki savaşı, ne yazık ki, çoğunluğu oluşturmaları dolayısıyla genellikle engel yaratanlar kazanırlar. Bu, Türkiye'de araştırma yapmayı göze alabilenlerin karşılaştığı "manevi" engellerin zerre kadar küçük bir manzarasıdır. Maddi engellerden ise söz etmeye gerek yoktur.

Ancak...Bütün bunları genelleştirmek her zaman mümkün değildir. Çünkü, 1987-1988 döneminden sonraki tezleri incelemek için enstitü enstitü, kütüphane kütüphane gezmeye gerek yoktur. Bu dönemden sonraki yıllara ait tezler Türkiye'de artık tek bir merkezde toplanmakta, derlenmekte ve kullanıma uygun bir ortama aktarılmaktadır. Geriden izlese bile, yıl bazında hazırlanan tez bibliyografaları kitap olarak da yayınlanmaktadır. Türkiye'de haklı veya haksız eleştirilmediği tarafı kalmayan Yüksek Öğretim Kurulu'nun, belki de tek eleştiri konusu yapılmayan "icraatı" YÖK Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi'dir. Çünkü YÖK, Türkiye'ye bu "icraatı" ile dünyanın sayılı bilgi merkezlerinden birisini kazandırmıştır. "Tez Derleme Merkezi" de, 1987 yılından bu yana YÖK Dokümantasyon Merkezi bünyesinde faaliyet göstermektedir. Dileyen araştırmacılar, önceki yıllarda ilgili oldukları konularda hazırlanmış tezleri incelemek istiyorlarsa, bu merkeze gelerek; ya bu merkez tarafından hazırlanan tez bibliyografalarını veya bilgisayar ortamındaki listeleri tarayarak, bu isteklerini yerine getirebilirler. İsteyen araştırmacılar merkeze gelmeden de tez taraması yaptırabilirler. Telefonla veya mektupla merkeze başvurarak tez taraması istekleri 1990 yılının Aralık ayından bu yana yerine getirilmektedir. Tez taramaları ayrıca YÖKDOK kanalı ile de yapılabilmektedir (şimdilik geçici olarak devre dışıdır). Ancak, tezlerin incelenmesi için merkeze gelmekten başka yol bulunmamaktadır. Sözün kısası; Türkiye'de araştırmacılara bu merkez tarafından yaklaşık 30.000 tezin taranması ve incelenmesi olanağı verilmektedir. Zaman içerisinde, eğer bu merkezin eleman eksikliği giderilebilirse, önümüzdeki bir-iki yılda en az 50.000 tez araştırmacıların hizmetine sunulabilecektir (TUBİTAK tarafından önceki yıllarda derlenen 16.000 tez ve son yıllarda hazırlanan tezlerin kullanıma açılmasıyla bu rakam daha da artacaktır).

Bütün bu güzel olanaklardan yararlananların oranı nedir dersiniz? Bu merakımız üzerine yaptığımız araştırmada, 1991, 1992, 1993 ve 1994 yıllarının her birinde Türkiye'de yaklaşık 50.000 öğrenci lisansüstü düzeylerde çeşitli enstitülere kayıtlı iken, bunların tarama yapanlarının oranı, % 2.35 olarak bulunmuştur. Bir başka anlatımla; yaklaşık her 40 öğrenciden bir tanesi bu merkeze gelerek veya telefonla veyahutta mektupla tez taraması isteğinde bulunmuştur. Bunu daha açık bir şekilde belirtirsek; halihazırda lisansüstü öğrencilerin yaklaşık % 96'sı kendi alanıyla ilgili tezlerden haberdardır ve tezleri henüz keşfedememiştir. Ve bu kişiler, "bir tesadüf eseri olarak" daha önceki tezlerin aynısını veya benzerlerini "tez" diye bilim jürilerine sunacak ve diploma alacaktır. Belki biraz daha ileri giderek, "Amerika'yı tekrar keşfetmek" yerine fotokopinin olanaklarını "keşfederek", bilime katkıda bulunacaklardır!..